

BASSLINE 4

Improvisation og bassolo for begyndere til øvede
med 26 spændende skalaer og 10 bonus slapstyles

CD med 102 øve backing tracks inkluderet

Indholdsfortegnelse

Forord

Om Bassline 4.....	4
--------------------	---

Improvisation og bassolo, skalaer, arpeggioer og fingersætning

Om improvisation og bassolo.....	5
Om skalaer.....	5
Om arpeggioer.....	6
Om fingersætning.....	6

Pentatone skalaer

Generelt.....	7
Dur pentaton.....	7
Solo eksempel.....	9
Mol pentaton.....	10
Solo eksempel.....	12

Blues skalaer

Generelt.....	14
Mol blues.....	14
Dur blues.....	15
Altereret blues.....	17
Solo eksempel.....	19

Kirketonearterne (modal skalaer)

Generelt.....	21
Jonisk (dur).....	22
Dorisk.....	23
Frygisk.....	24
Lydisk.....	25
Mixolydisk.....	26
Æolisk (ren mol).....	27
Lokrisk.....	28
Solo eksempel.....	29

Harmonisk mol skalaer

Generelt.....	31
Harmonisk mol.....	32
Augmented (dur #5).....	33
Dorisk #4.....	34
Spansk (Mixolydisk b2 b6).....	35
Solo eksempel.....	36

Melodisk mol skalaer

Generelt.....	38
Melodisk mol.....	39
Dorisk b2.....	40
Augmented #4.....	41
Mixolydisk #4.....	42
Mixolydisk b6.....	43
Lokrisk #2.....	44
Lokrisk b4 (Altereret Mixolydisk/super lokrisk).....	45
Solo eksempel	46

Andre skalaer

Formindsket.....	48
Heltone.....	50
Kromatisk.....	51
Solo eksempel.....	53

Skalaoversigter

Skalaoversigt med grundformler.....	56
Skalaoversigt med udgangspunkt i C.....	57

Bonus tracks

Slapstyle 1.....	59
Slapstyle 2.....	62
Slapstyle 3.....	64
Slapstyle 4.....	65
Slapstyle 5.....	67
Slapstyle 6.....	69
Slapstyle 7.....	72
Slapstyle 8.....	75
Slapstyle 9.....	78
Slapstyle 10.....	80

Afslutning

Spil med hjertet.....	82
-----------------------	----

Forord

Om Bassline 4

Velkommen til BASSLINE 4.

Materialet i denne bog og på medfølgende CD, henvender sig til bassister som vil igang med at lære improvisation og spille bassolo. Bogen kan også benyttes af bassister som allerede har stiftet bekendskab med improvisation og bassolo, og nu ønsker at finpudse færdighederne.

Bassline 4 indeholder et udpluk af de mest benyttede og anerkendte skalaer, og samlet dem i et skalabibliotek. Ved hjælp af indholdsfortegnelsen kan man hurtigt gå ind og arbejde med netop den skala eller gruppe af skalaer man ønsker, eller man kan starte forfra og arbejde sig igennem hele bogen, skala for skala.

Materialet tager udgangspunkt i 26 skalaer samt tilhørende arpeggioer, og gennemgår deres opbygning, klangfarver, indbyrdes relationer og hvilke akkorder de kan spilles over. I kapitlerne henvises til lydfiler på CD'en som eksempel på hvordan skalaerne kan bruges som afsæt for improvisation og bassolo.

Som en ekstra bonus, er sidste del af bogen er tilført 10 nye spændende slapstyles til inspiration - helt i stil med de slapstyles man kender fra både Bassline 1 og Bassline 3.

Improvisation og bassolo, skalaer, arpeggioer og fingersætning

Om improvisation og bassolo

Hvad vil det egentlig sige at improvisere og spille solo?? Jeg tror ikke der findes nogen enkel og simpel forklaring. Skal jeg alligevel vove mig ud på dybt vand og give et bud, vil ordlyden blive følgende: At spille solo betyder at en musiker (solist) går i front mens de øvrige musikere dæmper sig og lytter efter hvad solisten finder på.

Når solisten udfører sin solo har de andre musikere en mere afventende og afdæmpet rolle end normalt – de følger solistens dynamik og skaber et inspirerende musikalsk fundament, hvorfra solisten tager afsæt til sin solo.

For en bassist handler bassolo typisk om at improvisere over et melodi/tema- og akkordforløb - det vil sige forholde sig frit til en given melodi eller tema og give sin egen fortolkning med afsæt i de anførte akkorder. Improvisation er ”forandring” samt ”at skabe nye musikalske strukturer i nuet”.

For at kunne improvisere og navigere sin solo nogenlunde helskindet igennem en given harmonisk struktur, er det vigtigt at tilegne sig en grundlæggende viden om skalaerne, deres indbyrdes relationer og hvilke akkorder de matcher.

Om skalaer

Ordet skala betyder stige eller trappe. At bevæge sig skalamæssigt når man spiller, vil sige at gå trinvis op eller ned ad den tonestige som gribeskrættet repræsenterer.

Skalaerne i vort tonesystem opererer med to forskellige afstande fra trin til trin: Halvtone ($\frac{1}{2}$) afstand, som svarer til 1 bånd, og heltone ($\frac{1}{1}$) afstand, som svarer til 2 bånd. Afstanden mellem tonerne E – F samt B – C er ($\frac{1}{2}$), mens afstanden mellem de øvrige toner er ($\frac{1}{1}$).

Jeg vil fremadrettet benytte trinbetegnelsen som en slags grundformel for de enkelte skalamønstre. Trinbetegnelsen tager udgangspunkt i durskalaen, og er den samme uanset hvilken grundtone durskalaen spilles ud fra. Hvis vi eksempelvis tager udgangspunkt i C-dur skalaen, vil det se således ud (jeg bruger betegnelsen B i stedet H, for den 7. tone i durskalaen):

Trin nr:	1	2	3	4	5	6	7	8							
Tone:	C	–	D	–	E	–	F	–	G	–	A	–	B	–	C
Afstand:	1/1	1/1	$\frac{1}{2}$	1/1	1/1	1/1	1/1	$\frac{1}{2}$							

Når afstanden mellem tonerne ændrer sig fra skala til skala (typisk $\frac{1}{2}$ trin op eller ned), vil det afspejle sig ved et ”b” eller ”#” som bliver tilført trinnummeret.

Om arpeggioer

Arpeggio betyder akkord brydning og er et udtryk for skalaens harmoniske fundament, eller med andre ord den akkord som skalaen kan spilles over. En arpeggio er altså en akkord, blot spillet som brudte enkeltoner, i modsætning til en akkord hvor tonerne spilles sammenklingende.

Når man arbejder med en skala bør man derfor også arbejde med den tilhørende arpeggio. Arpeggioen til en skala findes ved at spille hver anden tone i skalaen, startende med skalaens første tone. Hvis vi som eksempel tager udgangspunkt i den grundlæggende durskala med formlen 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8, vil den tilhørende arpeggio være 1 – 3 – 5 – 7.

De toner som skalaen har til fælles med arpeggioen (de nævnte 1 – 3 – 5 – 7), er de melodigivende toner som man i en solo/improvisation kan hvile på, mens de øvrige toner (2 – 4 – 6) er en slags bindeled mellem de melodigivende toner (oktavtonen 8 er ikke nævnt her fordi den er ensklingende med grundtonen 1).

Disse bindeled toner er velegnede til at give skalaen en bestemt sound eller farve, men kan være problematiske at hvile på i længere tid. Det er op til den enkelte solist hvilke toner der bruges, og hvordan de bruges, når der improviseres.

I materialet vil jeg i lighed med tonenumre også bruge intervalnavne.

Intervalnavnene (parantes) knytter sig til tonenumrene på følgende måde:

1 (prim) – 2 (sekund) – 3 (terts) – 4 (kvart) – 5 (kvint) – 6 (sekst) – 7 (septim) – 8 (oktav).

Om fingersætning

Det er nemmere at huske skala/arpeggio mønstre, samt gennemspille dem teknisk både opadgående og nedadgående, hvis man arbejder med en god og konsekvent fingersætning.

Til hver skala og arpeggio har jeg anvist et forslag til fingersætning, som jeg vil anbefale at du følger. Hver finger benævnes med tal:

Pegefinger = 1 * Langefinger = 2 * Ringefinger = 3 * Lillefinger = 4

Fingersætningen er anvist ved alle skala og arpeggio øvelser.

Pentatone skalaer

Generelt

De pentatone skalaer indeholder kun fem forskellige toner (seks med oktaven), og er derfor nemme at bruge og huske. Denne gruppe af skalaer indeholder to til tre færre toner end de øvrige grupper af skalaer, og indeholder ikke halvtone spring.

Som en naturlig følge af sin enkle opbygning, er de pentatone skalaer knap så nuancerede i klangfarve som skalaer med flere toner, men interessante at bruge som et simpelt melodisk værktøj, når man vil i gang med at improvisere.

Dur Pentaton

Den pentatone dur skala har følgende grundmønster: 1 – 2 – 3 – 5 – 6 – 8

Den pentatone dur arpeggio har følgende grundmønster: 1 – 3 – 5

Afstanden fra første til tredje tone, er to hele toner, også kaldet for en stor terts eller dur terts. Karakteristisk for denne dur terts er den lyse, åbne og hårde klangfarve.

Den pentatone dur skala/arpeggio kan benyttes over stort set alle typer dur akkorder. Efterfølgende er både skala og arpeggio noteret over to oktaver, ud fra grundtonen C. Prøv at spille mønstret et antal gange i opadgående og nedadgående retning, sammen med spor 1 og 2 på CD'en, indtil du er bekendt med tonernes placering og klangfarven.

C dur pentaton skala (CD spor 1 – fortælling 1 takt)

1 2 4 1 4 1 2 4 1 2 4
12 14 17
T 4 A 4 B 4
8 10 12 10 12 20 22 24 12 14 17

4 2 1 4 2 1 4 1 4 2 1
17 14 12 24 22 20 12 10 12 10 8
T 17 A 14 B 12
4 24

7 10 12 10 12 14 12 14 17 17 14 12 14 12 10 12 10 8
T 12 A 10 B 12
8 10 12 10 12 14

C dur pentaton arpeggio (CD spor 2 – fortælling 1 takt)

1

T 4
A 12
B 8 12 10 10 14 12 17 17 12 14 10 10 12 8

5

På CD'ens spor 3 giver jeg mit bud på hvordan man kan spille solo over en dur pentaton skala, ud fra grundtonen C. På side 9-10 har jeg nedskrevet soloen på noder og tabs.

I soloen bruger jeg forskellige kombinationer af toner i skalaen og arpeggioen, og udplukker nogle tonemønstre som spilles med gentagne rytmer. På den måde fremstår soloen som en sammensætning af en række forskellige melodiske fraser der er sjove at spille, og som samtidig giver gennemspilningen en rød tråd.

På CD'ens spor 4 er soloen lavet i langsom tempo. Her kan du prøve at spille med, enten på hele soloen eller udvalgte dele som du finder interessante. Spor 5 er ligesom spor 3, men med bassoloen mixet væk. Her kan du prøve at skabe dine egne improvisationer, ved at lege med den pentatone dur skala/arpeggio over lydsporet.

Eksemplerne i dette kapitel er alle lavet med C som grundtone. Du bør selv øve videre og prøve at spille eksemplerne ud fra andre grundtoner – mønstret er det samme.

Bas solo C dur pentaton (CD spor 3, 4 og 5)

Bass clef, 4/4 time.

Intro:

T 4
A 4
B 4
1

C:

T 4
A 8 10 12 10 10 12
B 8 10 12 10 12 14 12
5

T:

A 8 10 12 10 12 14 12 14
B 8 10 12 10 12 14 17 12 14
8

T:

A 17 17 14 14 12 12 14 12 10 12 10 12
B 12 14 12 10
11

T:

A 12 14 12 10 17 17 14 12 9 14 14 12 9 12 12 9 12 10 12
B 14

T:

A 10 12 14 12 10 12 10 12 10 10 12 12 14 15 14 12 14 12
17

A musical staff in bass clef with a melodic line consisting of eighth and sixteenth notes. Below it is a bass staff with fingerings (T 14, A 12, B 10) and a scale diagram. The scale diagram shows the notes T (1), A (2), B (3), C# (4), D (5), E (6), F# (7), G# (8). The number 20 is written below the staff.

Mol pentaton

Den pentatone mol skala har følgende grundmønster: 1 – b3 – 4 – 5 – b7 – 8

Den pentatone mol arpeggio har følgende grundmønster: 1 – b3 – 5

Afstanden fra første til tredje tone, er $1\frac{1}{2}$ tone, også kaldet for en lille terts eller mol terts. Karakteristisk for denne mol terts er den dystre, mørke og bløde klangfarve.

Den pentatone mol skala/arpeggio kan benyttes over stort set alle typer mol akkorder. Efterfølgende er både skala og arpeggio noteret over to oktaver, ud fra grundtonen A. Prøv at spille mønstret et antal gange i opadgående og nedadgående retning, sammen med spor 6 og 7 på CD'en, indtil du er bekendt med tonernes placering og klangfarven.

A mol pentaton skala (CD spor 6 – fortælling 1 takt)

Three staves of musical notation for bass and bass guitar. The top staff shows a melodic line with fingerings (1, 4, 1, 3; 1, 2, 4, 1; 3, 1, 3) and a scale diagram. The middle staff shows a bass line with fingerings (3, 1, 3, 1; 4, 2, 1, 3; 1, 4, 1) and a scale diagram. The bottom staff shows a bass line with fingerings (T 14, A 12, B 10; 9, 12, 14, 12, 9, 7; 10, 7, 5, 7; 5, 8, 5) and a scale diagram. The numbers 1, 4, and 7 are written above the staves.

A mol pentation arpeggio (CD spor 7 – fortælling 1 takt)

The musical notation consists of two staves. The top staff is a bass line with four measures. The first measure has notes 1, 4, 3, 1. The second measure has notes 4, 1, 4. The third measure has notes 4, 1, 4, 1. The fourth measure has notes 3, 4, 1. The bottom staff is a guitar tab with three measures. The first measure has strings T, A, B with frets 4, 5, 8, 7. The second measure has strings T, A, B with frets 10, 9, 14. The third measure has strings T, A, B with frets 14, 9, 10, 7. The tab for the second staff starts with a '5'.

På CD'ens spor 8 giver jeg mit bud på hvordan man kan spille solo over en mol pentaton skala, ud fra grundtonen A. På side 12-13 har jeg nedskrevet soloen på noder og tabs.

I soloen spiller jeg nogle tonemønstre i forskellige rytmiske variationer. Disse tonemønstre starter i første oktav og bygger op til 2. oktav, for at skabe en naturlig tonemæssig opbygning. Samlet tilfører det soloen både groove og melodisk præg.

På CD'ens spor 9 er soloen lavet i langsom tempo. Her kan du prøve at spille med, enten på hele soloen eller udvalgte dele som du finder interessante. Spor 10 er ligesom spor 8, men med bassoloen mixet væk. Her kan du prøve at skabe dine egne improvisationer, ved at lege med den pentatone mol skala/arpeggio over lydsporet.

Eksemplerne i dette kapitel er alle lavet med A som grundtone. Som i tilfældet med dur pentaton, bør du naturligvis også i mol pentaton, selv øve videre og prøve at spille eksemplerne ud fra andre grundtoner – mønstret er det samme.

Bas solo A mol pentaton (CD spor 8, 9 og 10)

Intro

T 4
A 4
B 4

1

Am

T 9 7 10 7 10 7
A 5 7 7 5 7 8 5
B 5

4

T 10 7 7 10 7 5 7
A 7 5 7 7
B 5 8 5 7 5 7 5 7

7

T 5 8 5 7 5 7 5 7
A 5 7 10 7 10 7 9 7 10
B 7 7

10

T 12 14 12 14 15 12 14
A 15 12 12 15 12 12
B 14 12 15 14 12 15 7 5

13

T 7 5 8 5
A 14 12 14 12 15 12 15 12
B 15 12 15 12 10 12 10 8 10 5

16

T 14 12 14 12 14 12 15 12 14
A 12 15 12 14 12 14 12
B 19

Blues skalaer

Generelt

Blues skalaerne findes i tre forskellige udgaver: Dur, mol og altereret.

Dur og mol blues skalaerne udvider henholdsvis dur og mol pentaton mønstret med én ekstra tone, og hører derfor til i den hexatone familie.

Den altererede udgave er en slags hybrid mellem dur og mol blues mønstret. Hvis man med andre ord ligger tonerne fra en mol blues skala sammen med tonerne fra en dur blues skala, opstår den altererede blues skala.

Blues skalaernes klangfarve er mere ”blå” (heraf navnet blues) end de pentatone. Det er denne ekstra tilførte ”blue note” som giver blues skalaerne deres klangmæssige særpræg.

Den altererede udgave har til sammenligning en mere kromatisk og jazzet lyd, hovedsagelig på grund af antallet af halvtuner der indgår i formen.

Mol blues

Mol blues skalaen har følgende grundmønster: 1 – b3 – 4 - #4 – 5 – b7 - 8

Mol blues arpeggioen har følgende grundmønster: 1 – b3 – 5 - b7

Intervallet 1 – b3 samt 5 – b7 er i begge tilfælde en mol terts ($1\frac{1}{2}$ tone), hvilket giver en overvejende mol klangfarve. Skalaen/ arpeggioen kan bruges over stort set alle mol akkorder og hvor tonen #4 tilfører det ”bluesy” præg.

Efterfølgende er både skala og arpeggio noteret over 2 oktaver, ud fra grundtonen G. Prøv at spille mønstret et antal gange i opadgående og nedadgående retning, sammen med spor 11 og 12 på CD'en, indtil du er bekendt med tonernes placering og klangfarven.

G mol blues skala (CD spor 11 – fortælling 1 takt)

The musical notation consists of two staves. The top staff is for the scale and the bottom staff is for the arpeggio. Both staves are in 4/4 time. The top staff uses a bass clef and the bottom staff uses a treble clef. The notes are numbered 1 through 12. The top staff has a tempo of 4 and a key signature of one sharp. The bottom staff has a tempo of 7 and a key signature of one sharp. The page number 5 is at the bottom left.

T
A
B

5 6 7 10 12

12 10 7 6 5

8 5 3

5 4 3 6 3

G mol blues arpeggio (CD spor 12 – fortælling 1 takt)

4

1 4 3 1

1 4 1 4

4 1 4 1

1 3 4 1

T
A
B

4 3 5 3

5 8 7 10

10 7 8 5

3 5 6 3

1

T
A
B

3 5 8 7 10

10 7 8 5 3 5

5 6 3

Dur blues

Dur blues skalaen har følgende grundmønster: 1 – 2 - #2 – 3 – 5 – 6 - 8

Dur blues arpeggioen har følgende grundmønster: 1 – 3 – 5 – 6

Intervallerne 1 – 3 (dur terts/2 toner) samt 1 – 6 (stor sekst/4½ tone), giver skalaen en overvejende dur klangfarve. Intervallet 1 - #2 er egentlig en mol terts (1½ tone), men skal mere betragtes som en ledetone fra tone 2 til tone 3.

Skalaen/ arpeggioen kan bruges over stort set alle dur akkorder hvor #2 tilfører det "bluesy" præg.

Efterfølgende er både skala og arpeggio noteret over 2 oktaver, ud fra grundtonen G, ligesom mol blues skalaen. Prøv at spille mønstret et antal gange i opadgående og nedadgående retning, sammen med spor 13 og 14 på CD'en, indtil du er bekendt med tonernes placering og klangfarven.

G dur blues skala (CD spor 13 – fortælling 1 takt)

G dur blues arpeggio (CD spor 14 – fortælling 1 takt)

Altereret blues

Den altererede blues skala har følgende grundmønster:

1 – 2 – #2 – 3 – 4 – #4 – 5 – 6 – b7 – 8

Den altererede blues arpeggio har følgende grundmønster:

1 – 3 – 5 – b7

Skalaen er med sine 9 forskellige toner, en hybrid af de to foregående. Den har ikke en klar dur eller mol lyd, men derimod en udpræget kromatisk klangfarve, på grund af de relativt mange halvtone spring (2 - #2 – 3 – 4 - #4 – 5).

Hvor de to foregående skalaer har et karakteristisk bluespræg, klinger den altererede blues skala mere over i det "jazzy" lydunivers.

Hvis man bruger skalaen som udgangspunkt for improvisation, og undervejs i sin solo bruger sit gehør til at sorterer i tonerne så de tilpasses harmonierne, vil man opdage at skabelonen faktisk kan benyttes over samtlige dur og mol akkorder.

Efterfølgende er både skala og arpeggio noteret over 2 oktaver, ud fra grundtonen G, ligesom de to foregående skalaer. Prøv at spille mønstret et antal gange i opadgående og nedadgående retning, sammen med spor 15 og 16 på CD'en, indtil du er bekendt med tonernes placering og klangfarven.

G altereret blues skala (CD spor 15 – fortælling 1 takt)

The musical notation consists of two staves. The top staff is for bass (Bass clef) and the bottom staff is for guitar (Treble clef). Both staves are in 4/4 time. The first staff shows the scale from G to G, and the second staff shows it from G back down to G. Fingerings are indicated below each note on both staves. The first staff starts at the 12th fret of the B string and goes up to the 1st fret of the G string. The second staff starts at the 1st fret of the G string and goes down to the 12th fret of the B string. The fingerings for the first staff are: 2 4 1 2, 3 4 4 1, 2 3 4 1, 2 3 4 4, 1 2 4. The fingerings for the second staff are: 4 2 1 4, 4 3 2 1, 4 3 2 1, 4 4 3 2, 1 4 2. The staff numbers 1 and 6 are located at the beginning of each staff respectively.

G altereret blues arpeggio (CD spor 16 – fortælling 1 takt)

På CD'ens spor 17 giver jeg mit bud hvordan man kan spille solo over en altereret blues skala, ud fra grundtonen G. På side 19 har jeg nedskrevet soloen på noder og tabs, og på side 20 har jeg givet en forklaring på opbygning af musikstykket samt bassoloen.

På CD'ens spor 18 er soloen lavet i langsom tempo. Her kan du prøve at spille med, enten på hele soloen eller udvalgte dele som du finder interessante. Spor 19 er ligesom spor 17, men med bassoloen mixet væk. Her kan du prøve at skabe dine egne improvisationer, ved at lege med en af blues skalaerne over lydsporet.

Eksemplerne i dette kapitel er alle lavet med G som grundtone. Som i tilfældet med de øvrige skalaer, bør du selv øve videre og prøve at spille eksemplerne ud fra andre grundtoner, end de viste – mønstret er det samme.